

NGÀNH DẦU KHÍ TRƯỚC BIẾN ĐỘNG VÀ KHỦNG HOẢNG DO TÁC ĐỘNG CỦA ĐẠI DỊCH COVID-19

LÊ NGỌC ANH, PHAN NGỌC TRUNG

Tập đoàn Dầu khí Quốc gia Việt Nam

Email: trungpn@pvn.vn

Từ căn bệnh viêm phổi lạ xuất hiện ban đầu ở Trung Quốc vào cuối năm 2019, Covid-19 đã nhanh chóng trở thành một đại dịch toàn cầu ngay những tháng đầu năm 2020. Khủng hoảng về y tế lan rộng đã tác động nặng nề tới mọi lĩnh vực của kinh tế, trong đó ngành dầu khí chịu ảnh hưởng đặc biệt nghiêm trọng từ nhu cầu suy giảm song song với đó là cuộc chiến giá dầu giữa Ả Rập Xê Út và Nga - làm cho giá dầu thế giới đã liên tục giảm xuống các mức thấp kỷ lục chưa từng có. Thách thức đặt ra đối với các tập đoàn/công ty trong ngành dầu khí là ứng phó như thế nào trước biến động và khủng hoảng hiện nay, cũng như có những điều chỉnh/thay đổi phù hợp về chiến lược, mô hình kinh doanh trong trung và dài hạn phía trước.

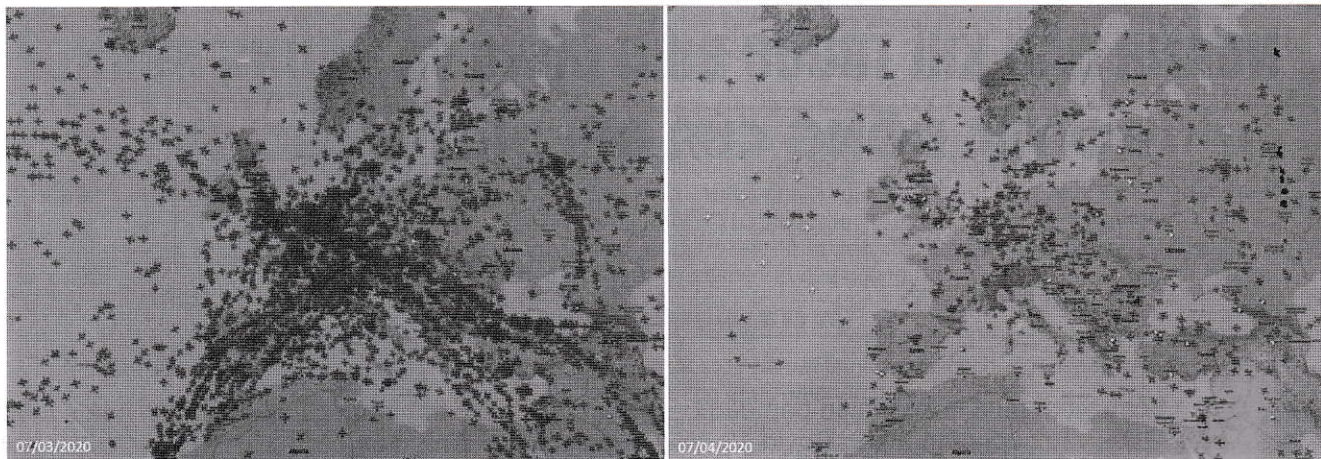
1. Covid-19 tác động nặng nề tới nền kinh tế toàn cầu

Tác động về kinh tế của đại dịch Covid-19 gắn liền với diễn biến các giai đoạn bùng phát của căn bệnh này. Từ khi dịch bệnh mới bùng phát ở Vũ Hán, Trung Quốc và lo ngại mới chỉ tập trung vào chuỗi cung ứng các sản phẩm từ nước này, thì sau đó khi dịch bệnh nhanh chóng lan tới các nước Châu Âu như Ý, Pháp và không lâu sau là Mỹ rồi hầu hết các nước khác trên thế giới. Covid-19 đã khiến cho nền kinh tế toàn cầu gần như tê liệt: Di chuyển giữa các quốc gia, rồi sau đó là giữa các thành phố và từng thành phố đều bị hạn chế hoặc cấm. Hệ quả là không chỉ chuỗi cung ứng hàng hóa sản xuất mà toàn bộ hoạt động của nền kinh tế lâu nay đã gắn với toàn cầu hóa, dựa nhiều vào hoạt động tiêu dùng bán lẻ và lĩnh vực dịch vụ giải trí bị đình trệ trong các tháng 3 & 4/2020. Ước tính doanh thu sụt giảm của các hãng hàng không trên thế giới lên tới 250 tỷ USD, tương đương 40 % doanh thu của năm 2019. Riêng các hãng tại Châu Âu có thể đối mặt với sụt giảm tới 90 % và không ít hãng hàng không nhỏ/giá rẻ đối mặt với nguy cơ phá sản (hình H.1) [1]. Hoạt động thường ngày tại

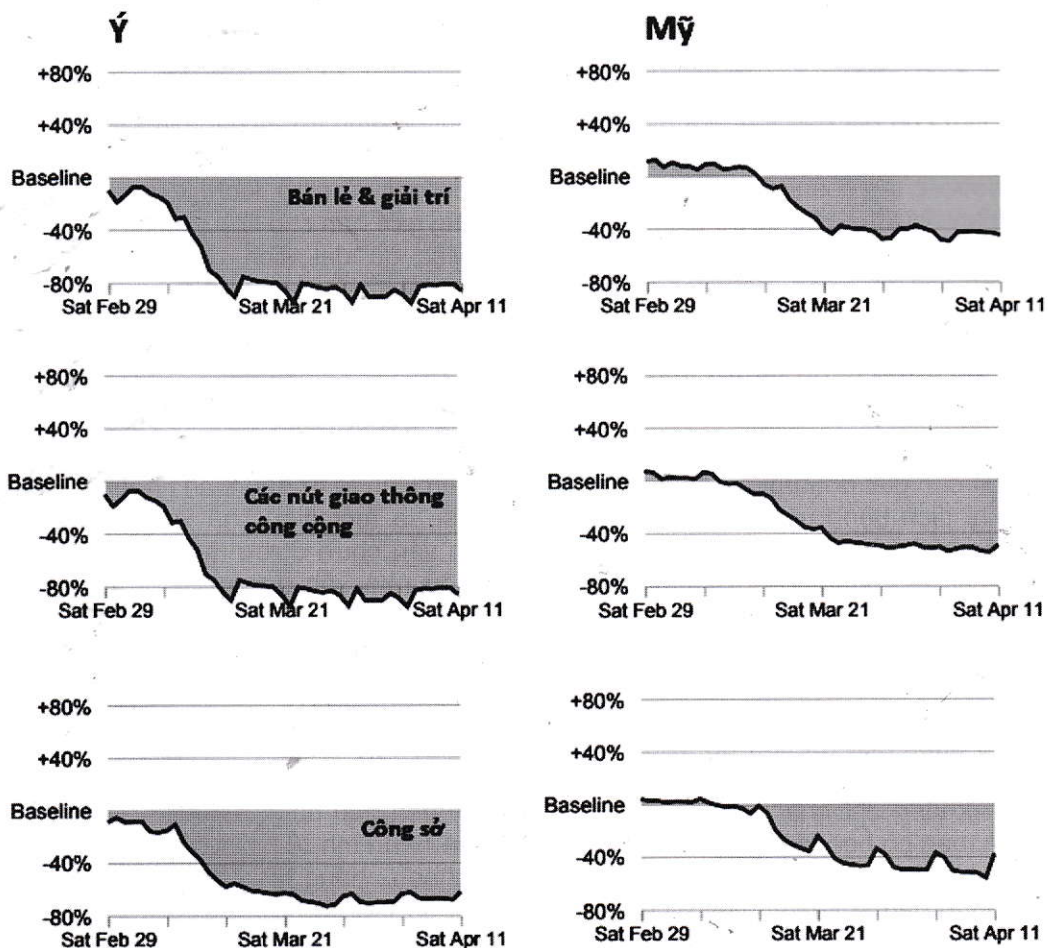
khắp nơi trên thế giới cũng thay đổi hoàn toàn cùng với quy định giãn cách xã hội (physical/social distancing), khiến cho đường phố, các trung tâm vui chơi thương mại và ngay cả công sở tại nhiều nước như Ý hay Mỹ giảm mạnh từ 40 % đến hơn 80 % trong tháng 3/2020 (hình H.2). Diễn biến bất ngờ của đại dịch Covid-19 trong tháng 3 đã khiến thị trường tài chính toàn cầu sụt giảm nghiêm trọng và chỉ ổn định trở lại vào giữa tháng 4/2020 khi các quốc gia và ngân hàng trung ương can thiệp với nhiều gói cứu trợ kinh tế quy mô lớn và hỗ trợ không giới hạn cho lĩnh vực tài chính.

Mặc dù đại dịch Covid-19 đã tạm thời tăng chậm lại vào cuối tháng 4, tuy nhiên viễn cảnh cho nền kinh tế toàn cầu vẫn tiềm ẩn rất nhiều rủi ro như chính thông tin và giải pháp hiện có của thế giới đối với căn bệnh này. Ví dụ điển hình nhất là Trung Quốc, nước này được coi là đã dập được dịch Covid-19 sau gần 3 tháng và bắt đầu mở cửa lại nền kinh tế từ đầu tháng 4, tuy nhiên trở lại "như cũ" sẽ là một điều khá xa xôi, khi các rạp chiếu phim vẫn chưa được mở cửa, hầu hết các doanh nghiệp nhỏ vẫn đang chật vật, và số lượng thất nghiệp ở mức rất cao [2]. Tại Mỹ, khi cuộc chiến chống Covid-19 còn chưa kết thúc và các kế hoạch tái mở cửa nền kinh tế mới đang được tính toán, đã có tới 22 triệu người đăng ký thất nghiệp chỉ trong vòng 1 tháng (16/3 đến 16/4/2020) - bằng số việc làm nền kinh tế số 1 thế giới tạo ra từ năm 2009 đến đầu năm 2020 [3]. Liệu đại dịch lần này khiến nền kinh tế toàn cầu sụt giảm mạnh nhưng sẽ nhanh chóng tăng trở lại (mô hình V), hay suy giảm có thể kéo dài trước khi hồi phục (hình U), hay thậm chí các tác động sẽ lâu dài (hình L)? Sẽ khó có câu trả lời vào thời điểm hiện nay khi việc xét nghiệm diện rộng để xác định quy mô lây nhiễm của Covid-19 cũng như khả năng đề kháng của cộng đồng (nếu có) chưa thể thực hiện, các loại thuốc đặc trị hay vắc-xin cho Covid-19 chưa có, và cách thức và kết quả mở cửa trở lại các nền

kinh tế chưa rõ ràng. Chỉ có thể thấy rủi ro và hệ quả đối với kinh tế thế giới là rất to lớn [4].

H.1. Các máy bay trên không lưu tại Châu Âu (tháng 3 và tháng 4/2020) (Nguồn: Flightradar24.com)

H.2. Mức sụt giảm các hoạt động tại một số khu vực chính tại Ý & Mỹ (3/2020) (Nguồn: Google)

2. Ngành dầu khí trước sức ép lớn về cung-cầu

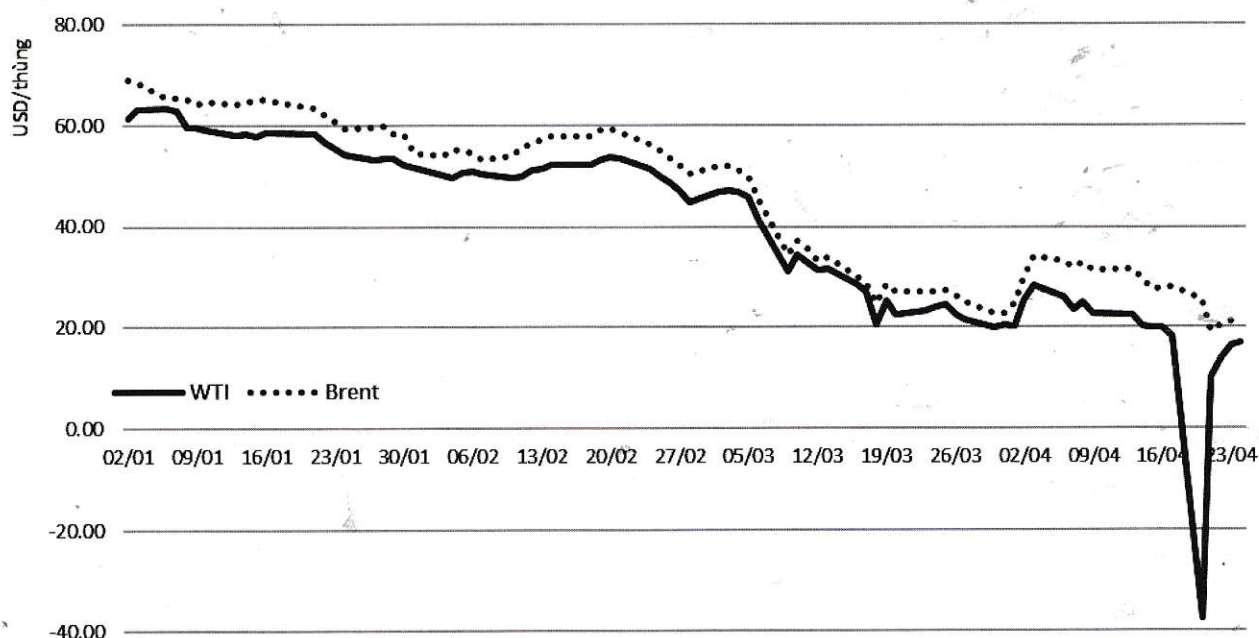
Thực trạng hoạt động kinh tế-xã hội đình trệ, giao thông vận tải (hàng không, đường biển, đường sông, đường bộ) cho tới hoạt động sản xuất

nói chung tại gần 190 quốc gia (trong đó bao gồm toàn bộ các nước phát triển) đã khiến nhu cầu dầu thô giảm mạnh, với ước tính mức giảm khoảng 29 triệu thùng/ngày trong 4/2020 (so với tổng nhu cầu

100 triệu thùng/ngày cùng kỳ năm 2019) và chỉ ngang mức tiêu thụ của năm 1995 - trong đó nhu cầu đặc biệt giảm mạnh tại Trung Quốc và Ấn Độ. Dự tính Quý II/2020 vẫn chứng kiến mức giảm kỷ lục 23,1 triệu thùng/ngày so với cùng kỳ 2019, nên dù nhu cầu sẽ nhích lên vào nửa cuối năm 2020, thì tổng nhu cầu dầu thô năm 2020 sẽ vẫn giảm tới 9,3 triệu thùng/ngày [5]

Trong bối cảnh đại dịch và thị trường tài chính toàn cầu lao dốc, Ả Rập Xê Út đã quyết định chấm dứt thỏa thuận hợp tác OPEC+ với Nga và một số quốc gia xuất khẩu dầu mỏ vào đầu tháng 3/2020, tăng mạnh sản lượng và cắt mạnh giá bán khiến giá dầu giảm 30 % chỉ trong một ngày [6]. Sau đó dưới tác động của Mỹ và trước dự báo khủng hoảng kinh tế kéo dài, Ả Rập Xê Út và Nga cùng các quốc gia OPEC+ và G20 đã thống nhất được việc cắt giảm sản lượng 9,7 triệu thùng/ngày - giảm dần tới tháng 4/2022, tạm chấm dứt cuộc chiến về giá và thị phần. Tuy nhiên, lượng cắt giảm hiện nay mới chỉ phần nào tương ứng với sản lượng của

chính Ả Rập Xê Út tăng trước đó cùng với sản lượng buộc phải giảm ở Mỹ, Nga do giá dầu xuống thấp, và chưa thấm vào đâu so với mức sụt giảm nghiêm trọng của nhu cầu trong nửa đầu năm nay. Chính vì vậy mà tồn kho dầu thô tiếp tục tăng cao, dầu thô tiếp tục mất giá với các kỷ lục thấp mới - trong đó có giá âm tới -40 USD/thùng vào phiên ngày 20/4/2020, trước khi ổn định ở những mức giá thấp kỷ lục trong vòng hơn 20 năm qua - khoảng 16 USD/thùng với WTI và 20 USD/thùng với Brent (hình H.3) [7]. Mặc dù nguyên nhân giá dầu âm kỷ lục trong phiên 20/4 phần nào bắt nguồn từ hoạt động đầu cơ giữa các nhà đầu tư tài chính đối với hợp đồng tương lai dầu thô (hợp đồng giao tháng 5/2020 hết hạn vào 21/4/2020), cộng với việc dự trữ dầu thô tại Mỹ - đặc biệt ở khu vực đầu mối Cushing (bang Oklahoma) đã ở mức rất cao, nhưng diễn biến trên trước tiên vẫn phản ánh thực tế chênh lệch rất lớn về cung-cầu dầu thô hiện nay, cũng như những rủi ro hệ lụy từ các giao dịch trên thị trường tài chính khi khủng hoảng xảy ra.

H.3. Giá dầu Brent & WTI (Hợp đồng tương lai tháng gần nhất - 2020) (Nguồn: Reuters)

3. Giải pháp trong ngắn và dài hạn với các tập đoàn/công ty dầu khí

Sẽ không dễ dàng để dự đoán giá dầu thô trong thời gian tới, khi các thông tin toàn diện về đại dịch Covid-19 vẫn chưa rõ ràng và phương án của các quốc gia trong tái mở cửa nền kinh tế và đối phó với những đợt bùng phát tiếp theo đang được cân nhắc. Sức ép lên doanh thu và lợi nhuận với các công ty dầu khí trong năm 2020 là rõ ràng và không thể tránh khỏi. Vấn đề đặt ra là cần có những kịch bản đối phó

kịp thời, linh hoạt trước diễn biến của đại dịch Covid-19 lên hoạt động sản xuất kinh doanh hiện tại, đồng thời có rà soát, điều chỉnh phù hợp về Chiến lược nói chung trong bối cảnh ngành năng lượng đang có những thay đổi mạnh mẽ và nhanh chóng.

3.1. Ứng phó kịp thời linh hoạt trước đại dịch

Duy trì hoạt động sản xuất thăm dò, khai thác chế biến dầu khí, cũng như hoạt động vận chuyển, phân phối các sản phẩm dầu khí là một thách thức không nhỏ đối với bất kỳ công ty dầu khí nào (hầu hết đều hội nhập quốc tế và liên kết chuỗi sâu

rộng) trong bối cảnh quy định về cách ly, giãn cách xã hội. Tuy nhiên, mục tiêu và yêu cầu đầu tiên luôn là an toàn trong các hoạt động dầu khí. Các công ty sẽ cần có nhiều phương án về nhân sự, đặc biệt các chuyên gia kỹ thuật, để đảm bảo hoạt động thông suốt an toàn; đồng thời tăng cường hệ thống thông tin trong quản lý, giám sát và triển khai công việc. Bên cạnh đó, việc đảm bảo nguồn cung ứng các nguyên vật liệu nhập khẩu cũng như việc di chuyển của chuyên gia nước ngoài cũng cần được lên phương án và có giải pháp phù hợp, mặc dù rủi ro các dự án đang triển khai bị ảnh hưởng về tiến độ/chi phí là khó tránh khỏi - đặc biệt trước khả năng dịch Covid-19 có thể còn kéo dài, xuất hiện các đợt bùng phát mới. Ngoài ra, một giải pháp cần thực hiện ngay trong ngắn hạn là cắt giảm chi phí. Việc này không những phù hợp trong bối cảnh giá dầu giảm, kỷ lục mà còn cần thiết trong trung hạn khi nền kinh tế sẽ tiếp tục gặp phải nhiều khó khăn và rủi ro.

3.2. Điều chỉnh Chiến lược trước những biến động, rủi ro trong dài hạn

Giá dầu giảm kỷ lục lần này như là một giọt nước tràn ly, khiến cho các công ty dầu khí nhận ra những rủi ro về mô hình kinh doanh hiện nay khi nền kinh tế và cụ thể ngành năng lượng đang trải qua nhiều thay đổi về cấu trúc. Chưa tính tới tác động của đại dịch Covid-19 - một rủi ro tương tự có thể xảy đến nhiều và bất chợt trong tương lai khi toàn cầu hóa đã gắn chặt các quốc gia và nền kinh tế; thì dầu khí đang đối mặt với các xu thế chiến lược đã và đang diễn ra là Dịch chuyển năng lượng (Energy transition) và Biến đổi khí hậu (Climate change). Điện ngày càng trở thành một nguồn năng lượng thứ cấp chính và quan trọng, đồng thời đòi hỏi nguồn năng lượng sơ cấp phải xanh, sạch hơn. Các công ty dầu khí có thể tiếp tục song hành như thế nào trong xu thế này? Đặc biệt với vai trò và tiềm năng của khí thiên nhiên và cơ hội giao dịch, thương mại xuất nhập khẩu khí thuận tiện hơn với LNG và hệ thống kho cảng liên quan. Nhiều công ty dầu khí lớn cũng bắt đầu chuyển qua đầu tư mạnh cho các dự án năng lượng tái tạo như điện gió ngoài khơi, điện mặt trời; các dự án sạc điện gắn liền với hệ thống cửa hàng xăng dầu/tiện lợi sẵn có. Trong khi đó, biến đổi khí hậu là một thực tế đang diễn ra và có tác động mạnh tới các công ty dầu khí cả về thương mại, tài chính cũng như hình ảnh/thương hiệu. Rủi ro về môi trường còn có thể ảnh hưởng tới giá trị tiềm năng của khối lượng lớn trữ lượng/tài nguyên của các công ty dầu khí. Giải pháp toàn diện sẽ bao gồm cả việc triển khai Dịch chuyển năng lượng, tăng cường các giải pháp bảo vệ môi trường trong sản xuất, vận chuyển và sử dụng các sản phẩm dầu khí, và chuẩn bị sẵn sàng cho các kịch bản về thuế/quy định liên quan đến phát thải (carbon

tax) mà có thể khiến nhu cầu các sản phẩm dầu khí sụt giảm hơn nữa.

Đại dịch Covid-19 tuy chưa đi đến hồi kết (trước khi có được các giải pháp lâu dài về y tế như vắc-xin,...) nhưng dường như đã có những hệ lụy to lớn đối với nền kinh tế toàn cầu, trong đó ngành dầu khí có thể nói đang chịu tác động kép từ cả hai phía cung-cầu với giá dầu giảm mạnh nhất trong hơn 20 năm qua. Ngành dầu khí thế giới cũng đã trải qua được nhiều sự kiện lớn trong lịch sử hơn 100 năm phát triển, tuy nhiên bối cảnh và thách thức trong thập kỷ mới này là không hề nhỏ. Các công ty dầu khí sẽ cần ứng phó linh hoạt trong ngắn hạn, đồng thời tập trung rà soát, điều chỉnh định hướng để sẵn sàng đón nhận những thay đổi, kể cả những biến động khôn lường trong tương lai. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Peggy Hollinger: Global airline industry faces \$250bn coronavirus hit. Financial Times (24/3/2020). <https://www.ft.com/content/b7e9996c-6dd1-11ea-9bca-bf503995cd6f>
2. Raymond Zhong & Vivian Wang: China Ends Wuhan Lockdown, but Normal Life Is a Distant Dream. Financial Times (17/4/2020). <https://www.nytimes.com/2020/04/07/world/asia/wuhan-coronavirus.html>
3. Mamta Badkar & Brendan Greeley: American jobless claims mount to 22m since shutdowns. Financial Times (16/4/2020). <https://www.ft.com/content/6f840817-ee75-427f-a072-a28c2564f57e>
4. John Cassidy: There Is No Panacea for the Coronavirus Economy. New Yorker (18/4/2020). <https://www.newyorker.com/news/our-columnists/there-is-no-panacea-for-the-coronavirus-economy>
5. IEA 2020 "Oil Market Report - April 2020". <https://www.iea.org/reports/oil-market-report-april-2020>
6. David Sheppard, Anjali Raval & Hudson Lockett: Oil price crashes 30 % as markets open. Financial Times. 09/3/2020. <https://www.ft.com/content/dab75720-618a-11ea-a6cd-df28cc3c6a68>
7. Hudson Lockett & Myles McCormick: International oil prices fall to more than two-decade low. Financial Times (22/4/2020) <https://www.ft.com/content/f878ae96-0b20-49fb-a997-30cb13b4bb77>.

Ngày nhận bài: 21/04/2020

Ngày gửi phản biện: 24/04/2020

Ngày nhận phản biện: 25/05/2020

Ngày chấp nhận đăng bài: 10/06/2020

Từ khóa: Đại dịch covid-19, dầu thô, sản lượng, dịch chuyển năng lượng, giải pháp, chiến lược

(Xem tiếp trang 20)

TIN NGÀNH MỎ...

(Tiếp theo trang 109)

4. Tập đoàn “Vale” tăng cường bán quặng sắt cho Trung Quốc và một số nước

Các nguồn tin của Platts cho biết, trong quý I 2020, Tập đoàn khai thác mỏ “Vale” của Brazil tiếp tục tăng doanh số bán các sản phẩm quặng sắt sang Trung Quốc, so với châu Âu và Nhật Bản, trong khi nhu cầu nội địa ở Brazil cũng tăng lên đáng kể. Trong quý 1, “Vale” đã bán được tất cả 37,7 triệu tấn quặng sắt theo điều khoản giá và cước phí (CFR), chiếm 73 % tổng doanh thu của Tập đoàn, tương ứng với doanh thu của quý 1 năm 2019. Tuy nhiên, tổng lượng quặng sắt của Tập đoàn bán sang Trung Quốc đã giảm từ 58 triệu tấn xuất xưởng trong quý IV năm 2019 xuống 34 triệu tấn, thấp hơn một chút, so với lượng quặng 36 triệu tấn của Vale bán cho Trung Quốc trong quý đầu tiên của năm 2019. Theo các “Vale”, trong quý I năm 2020, lượng quặng sắt bán cho Nhật Bản đã giảm 25 %, xuống 4,36 triệu tấn và bán sang Đức giảm 24 %, xuống còn 2,5 triệu tấn, so với cùng kỳ năm trước; lượng quặng sắt bán cho các nước Trung Đông đã giảm xuống còn 707 nghìn tấn, so với 2,25 triệu tấn, cùng kỳ một năm trước đây.

Doanh thu của quặng kim loại đen giảm ở mức giá hiện tại xuống 71 %, so với doanh thu của 78 % trong quý 1 năm 2019. Giá quặng sắt của “Vale” tăng lên do Tập đoàn này đã đầu tư công nghệ cao hơn, tiền bản quyền và chi phí vận hành, cũng như điều chỉnh độ ẩm cho sản phẩm. □

(Nguồn: MetalTorg.Ru. 05/2020)

CNM

1. Lầy tình thương xóa bỏ thù hận. *Thích Ca.*
2. Dưới cái môi thơm, ắt có con cá chết. *Tam Lược.*
3. Người không biết lo xa ắt phải buồn gần. *Luận ngữ.*
4. Hạnh phúc là được yêu tất cả. Thiên tài là đem mình chia sẻ cho tất cả. *Emile Verhaeren.*
5. Những điều vĩ đại trong kinh doanh không bao giờ được tạo ra bởi một nhóm người. *Steve Jobs.*
6. Bí quyết thành công trên đời là lo riêng một việc cho thật chu đáo và trăm nghìn việc khác vừa đủ thôi. *Hugh Walpole.*

VTH sưu tầm

NGÀNH DẦU KHÍ TRƯỚC...

(Tiếp theo trang 4)

Trách nhiệm pháp lý của các tác giả bài báo: các tác giả hoàn toàn chịu trách nhiệm về các số liệu, nội dung công bố trong bài báo theo Luật Báo chí Việt Nam

Tóm tắt: Bài báo trình bày biến động về nhu cầu và sản lượng dầu thô của các nước sản xuất dầu lớn trên thế giới do ảnh hưởng đại dịch Covid-19. Các tác giả phân tích và đề xuất các giải pháp ngắn hạn và dài hạn để đối phó với những đợt bùng phát có thể của Covid 19. Từ đó, bài báo giới thiệu chiến lược của các nước cần phải điều chỉnh trước những biến động, rủi ro trong dài hạn do ngành năng lượng thế giới đang thay đổi về cấu trúc, dịch chuyển năng lượng trong bối cảnh biến đổi khí hậu toàn cầu, các công ty dầu khí cần phải ứng phó một thích hợp, linh hoạt trong ngắn hạn và điều chỉnh định hướng trong tương lai.

Oil and gas industry experienced volatility and crisis due to the impact of the Covid-19 pandemic

SUMMARY

The paper presents fluctuations in demand and production of crude oil of major oil producing countries in the world due to the impact of the Covid-19 pandemic. The authors analyze and propose short-term and long-term solutions to deal with possible outbreaks of Covid 19. From there, the paper introduces strategies of countries that need to correct for fluctuations, long-term risks due to changes in the structure of the world energy industry, shifting energy in the context of global climate change, oil and gas companies need to respond appropriately, flexibly in the short term and adjust future orientation.

1. Cái quan trọng nhất là học làm người. *Ngạn ngữ.*
2. Sách cũng như bạn hữu, nên ít và nên lựa chọn. *Samuel Johnson.*
3. Còn sống ngày nào đừng đoán người qua về bên ngoài. *La Fontain.*

VTH sưu tầm